

Instruccions

per a l'organització i el funcionament dels centres educatius públics d'educació infantil i primària i d'educació especial

Curs 2008-2009

3.2. Atenció a la diversitat

L'atenció a les necessitats educatives de tot l'alumnat ha de plantejar-se des de la perspectiva global del centre i ha de formar part de la seva planificació.

A fi d'aplicar mesures metodològiques i d'organització per atendre la diversitat de l'alumnat, els centres que estan situats en entorns socials i econòmics desfavorits -- i, per tant, imparteixen ensenyaments a un nombre elevat d'alumnes que tenen especials dificultats per assolir els objectius generals a causa de les seves condicions socials i culturals --, han d'optimitzar l'increment dels recursos humans de què disposen i fer un bon ús de l'autorització que tenen per mantenir grups d'alumnes amb una ràtio inferior a l'establerta amb caràcter general.

Les mesures més específiques d'atenció a la diversitat poden ser organitzatives -- intervenció de dos mestres a l'aula, agrupaments flexibles, atenció en petits grups o de manera individualitzada dins o fora de l'aula...--, però han d'incidir fonamentalment en les estratègies didàctiques i metodològiques i en el procés d'avaluació de l'alumnat.

A més del professorat que desenvolupa tasques de suport, els centres han de destinar prioritàriament les hores del professorat del centre que quedin disponibles, un cop cobertes les prescripcions curriculars dels diferents cicles, a l'atenció específica de l'alumnat que presenti més necessitats.

Per respondre a les necessitats de tot l'alumnat, inclòs el que manifesta més dificultats per aprendre i també el que té altes capacitats intel·lectuals, cal establir en la programació prevista a l'aula les adaptacions necessàries d'acord amb els aspectes següents:

1. Verificar l'adequació dels objectius de la programació a les característiques de l'alumnat.
2. Preveure diverses activitats amb diferent grau de complexitat per assolir un determinat objectiu, i identificar les més adequades per a cada alumne/a.
3. Preparar noves activitats que permetin a aquest alumnat aprendre i participar

plenament a l'aula, i incloure de manera progressiva aquestes noves opcions de treball en la programació d'aula com a propostes que també poden ser útils per a la resta de l'alumnat.

4. Avaluar prenent com a referent les opcions recollides específicament en les programacions.

Plans individualitzats

Les adaptacions incorporades en la programació ordinària de l'aula i les mesures de suport previstes poden resultar insuficients per atendre adequadament l'alumnat que presenta unes necessitats educatives i personals diferents de les de la resta.

En aquests casos cal elaborar un **pla individualitzat** que reculli el conjunt d'ajudes, suports i adaptacions que pugui necessitar en els diferents moments i contextos escolars. La comissió d'atenció a la diversitat ha de promoure aquest pla, el qual ha de recollir les grans línies de l'atenció que es proporcionarà a l'alumne/a durant un període de temps determinat, i anar-se adaptant d'acord amb el seu progrés.

El responsable d'elaborar aquest pla serà el tutor o tutora, que comptarà amb la col·laboració d'aquells professionals que després hi treballaran, com poden ser els altres docents i professionals del centre i dels serveis educatius. També es comptarà amb la participació de pares, mares o representants legals, i l'alumne/a mateix si la seva edat i circumstàncies personals ho aconsellen, escoltant-los durant el procés de presa de decisions i comptant amb el seu acord en les decisions finals. Si es creu convenient, també hi intervindran professionals d'altres àmbits, com el social o de la salut. El pla serà aprovat pel director o directora del centre, amb el vistiplau de la comissió d'atenció a la diversitat.

Un dels professionals que intervenen en el pla individualitzat, preferentment el tutor o tutora, serà el designat per fer-ne el seguiment i la coordinació, i actuar com a principal interlocutor amb la família, a la qual es lliurarà còpia del pla.

El pla haurà d'indicar els suports que ha de rebre l'alumne/a per fer efectiva la seva participació en les activitats del centre. Sempre que sigui possible s'han d'utilitzar els suports de què disposa el centre, tant materials com de personal, com són els companys i companyes de l'alumne/a, el professorat i altres persones del centre. També, en la mesura de les possibilitats, el pla haurà d'implicar la família, la qual s'haurà de mantenir informada del procés i dels aspectes en què pot col·laborar.

La finalitat d'aquests plans individualitzats ha de ser normalitzar al màxim les activitats escolars de l'alumnat als quals s'apliquen, facilitar la seva inclusió en la comunitat i promoure, entre tot l'alumnat, la dignitat, la solidaritat entre iguals i el respecte a la diferència.

El pla individualitzat ha d'incloure:

1. la identificació de les habilitats de l'alumne/a en els diferents àmbits i àrees curriculars;

2. els objectius i les competències prioritàries d'aprenentatge de les diferents àrees o àmbits curriculars;
3. altres objectius d'aprenentatge que poden ser, entre altres, les habilitats personals i socials i l'autonomia executiva, ja sigui en l'àmbit escolar o en altres àmbits, com el familiar, de la salut, del lleure, etc.;
4. les ajudes tècniques i suports que es proporcionaran a l'alumne/a en les activitats a realitzar en els diferents entorns escolars: aula, pati, menjador, sortides i altres activitats generals del centre.
5. una valoració periòdica i un registre sistemàtic del progrés de l'alumne/a, que servirà per fixar nous objectius i modificar, si és necessari, el pla;
6. l'avaluació s'ha de fer d'acord amb els objectius fixats en el pla individualitzat.

Els centres d'educació especial i les unitats de suport a l'educació especial o altres agrupaments singulars en centres ordinaris, pel que fa a la programació i l'avaluació, han de seguir els criteris generals establerts en la normativa vigent igual que la resta de centres educatius.

3.2.1. Comissió d'atenció a la diversitat

A fi de dissenyar i fer el seguiment de les mesures i els programes que es duguin a terme per atendre la diversitat de necessitats educatives de l'alumnat, es constituirà en cada centre una comissió d'atenció a la diversitat presidida pel director/a o el/la cap d'estudis. En formaran part també el mestre/a d'educació especial, el mestre/a d'audició i llenguatge, el coordinador/a de llengua, interculturalitat i cohesió social del centre, així com els coordinadors de cicle o altre professorat que el centre consideri convenient, inclosos els tutors, quan escaigui, i el professional de l'equip d'orientació i assessorament psicopedagògic (EAP) que intervé en el centre.

El [Decret 142/2007, de 26 de juny](#), d'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària, preveu a l'article 18.3 que cada centre ha d'establir els principis per a l'atenció a la diversitat de l'alumnat. Aquests principis s'incorporaran al projecte educatiu del centre.

És recomanable que els centres puguin recollir aquests principis en un pla d'atenció a la diversitat, que formarà part del PEC. Aquest pla inclourà totes les actuacions que es duren a terme per atendre les necessitats educatives específiques de l'alumnat. Correspon a la comissió d'atenció a la diversitat la concreció per a cada curs escolar d'aquest pla d'atenció a la diversitat de l'alumnat.

3.3. Atenció a l'alumnat amb necessitats educatives especials

En el marc dels principis generals de l'educació inclusiva, l'atenció a l'alumnat s'ha de proporcionar, sempre que sigui possible i adequat, en entorns escolars ordinaris, proporcionant-los el suport necessari per possibilitar-los la participació en les activitats generals i els aprenentatges escolars i l'assoliment de les competències bàsiques.

L'aprenentatge cooperatiu, la intervenció de més d'un professional a l'aula, la planificació individualitzada de la participació de l'alumnat en l'activitat d'aula i la resolució col·laborativa de conflictes, entre altres, poden afavorir la inclusió de tot l'alumnat a l'aula ordinària.

L'atenció a les necessitats educatives de tot l'alumnat ha de plantejar-se des de la perspectiva global del centre i ha de formar part de la seva planificació.

Els mestres d'educació especial han de prioritzar l'atenció directa a l'alumnat amb necessitats educatives greus en els entorns escolars ordinaris.

L'avaluació dels processos d'aprenentatge de l'alumnat amb necessitats educatives especials ha de seguir el mateix procés que la resta d'alumnat.

Els plans individualitzats han d'esdevenir el referent per a l'avaluació d'aquest alumnat, tenint en compte, en el marc dels objectius del curs, del cicle i de l'etapa, l'assoliment de les competències bàsiques, l'autonomia personal i social (adaptació a l'aula ordinària, grup específic, grup reduït) i l'adquisició d'hàbits de treball.

La comissió d'avaluació, amb la col·laboració de l'EAP, ha de fer el seguiment dels aprenentatges dels alumnes i adoptar les decisions que corresponguin en relació amb l'atenció educativa que es dona a l'alumne/a, procurant sempre la màxima participació de l'alumnat en els entorns i grups ordinaris.

En els informes trimestrals s'explicitarà l'evolució de l'alumne/a en les diferents àrees (continguts treballats i objectius assolits), l'assoliment d'hàbits d'autonomia i desenvolupament personal i l'adaptació al centre i al grup.

La implicació de les famílies i l'enregistrament sistemàtic dels aspectes que es tracten i els acords que es prenen seran essencials per poder fer el seguiment de l'evolució de l'alumnat.

En els documents oficials d'avaluació es faran constar les mesures d'atenció a la diversitat adoptades i el pla individualitzat, si escau.

3.3.1. Unitats de suport a l'educació especial

Les unitats de suport a l'educació especial són unitats de recursos per facilitar que l'alumnat amb manca d'autonomia per causa de discapacitats motrius, discapacitats intel·lectuals severes o trastorns greus del desenvolupament i la conducta, susceptibles de ser escolaritzats en centres específics, puguin participar en entorns escolars ordinaris.

Els professionals assignats a aquestes unitats han de prioritzar l'elaboració, coordinadament amb el professorat del grup ordinari, de materials específics o adaptats que facilitin la participació d'aquest alumnat en les activitats generals del grup, la concreció d'estratègies per possibilitar la seva participació a l'aula ordinària i l'acompanyament, quan calgui, d'aquests alumnes en les activitats a l'aula ordinària, col·laborant en el procés educatiu de l'alumnat. Així mateix, desenvoluparan activitats específiques, individuals o en grup reduït, quan els alumnes ho requereixin.

Els alumnes amb necessitats educatives especials han de formar part d'un grup ordinari.

En la presa de decisions referides a l'alumnat amb necessitats educatives especials han de participar els tutors i el professorat especialista mitjançant els equips docents i la comissió d'atenció a la diversitat.

L'alumnat atès pels professionals de la USEE té com a marc curricular de referència amb caràcter general el mateix que s'estipula per al conjunt de l'alumnat, reflectit en el projecte educatiu. Les adaptacions que es facin per a cada alumne es determinaran en el seu pla individualitzat. Serà l'equip docent qui establirà els criteris treballant de manera coordinada amb la comissió d'atenció a la diversitat.

El mestre o la mestra de la USEE ha de col·laborar amb el tutor/a del grup ordinari en la tutoria individual dels alumnes que atén i en el seguiment del seu procés d'aprenentatge i ha d'aportar a la comissió d'avaluació tota la informació sobre l'evolució de l'alumne/a en aquelles àrees en què tingui una intervenció directa, aportant elements per a la valoració dels aprenentatges i el seu procés de maduresa. Així mateix, tot el professorat que imparteixi docència a l'alumne/a ha d'aportar les valoracions corresponents.

Correspon a l'equip directiu del centre la dinamització de la comunitat educativa per avançar en l'educació inclusiva de tot l'alumnat.

A efectes d'aquestes instruccions, es consideren unitats de suport a l'educació especial les unitats definides com d'educació especial en l'article 7.5 del [Decret 299/1997, de 25 de novembre](#), sobre l'atenció educativa a l'alumnat amb necessitats educatives especials.

3.3.2. Escolaritat compartida

D'acord amb la [Resolució EDU/349/2008, de 8 de febrer](#) (DOGC núm. 5072, de 18.02.2008), per la qual s'aproven les normes de preinscripció i matrícula de l'alumnat, els alumnes que s'escolaritzin de manera compartida entre un centre ordinari i un centre d'educació especial es matricularan al centre en el qual, segons la resolució de la direcció dels serveis territorials tingui una major permanència. Aquest centre tindrà la custòdia de la documentació acadèmica corresponent.

L'escolaritat compartida requereix la coordinació entre els professionals dels centres que atendran l'alumne/a. Per tal de garantir la coherència i la complementaritat de les actuacions cal que, abans de l'inici de curs, els professionals d'ambdós centres, conjuntament amb l'EAP, concretin l'atenció que es donarà a l'alumne/a --prioritats educatives, emplaçaments en què es duran a terme i criteris per al seguiment i l'avaluació-- i es facin els ajustaments horaris que correspongui. Tal i com s'estableix en l'article 19.2 de la resolució esmentada, aquesta escolarització no pot comportar el trasllat de l'alumnat entre els dos centres durant l'horari lectiu.

Per fer el seguiment de l'evolució de l'alumne/a, i introduir, si escau, modificacions en l'atenció educativa, es crearà una comissió formada per un professional de cada centre i el professional de l'EAP corresponent.

El tutor/a del centre on està matriculat l'alumne/a coordinarà el procés d'avaluació. Els mestres d'ambdós centres que atenguin l'alumne/a aportaran a la comissió d'avaluació informació sobre la seva evolució i els seus aprenentatges.